

Zápis

z obhajoby disertační práce pana (paní)

Mgr. Barbory Štindlové

konané dne: 30. 6. 2011

téma práce: „**Evaluace chybové anotace v žákovském korpusu češtiny**“

přítomní: prof. PhDr. Petr Mareš, CSc., doc. PhDr. Iva Nebeská, CSc., doc. PhDr. Irena Vaňková, CSc., prof. PhDr. Irena Vaňková, CSc., prof. PhDr. Karel Šebesta, CSc., doc. RNDr. Vladimír Petkevič, CSc., PaedDr. Jaromíra Šindelářová, CSc.

Předseda komise prof. PhDr. Petr Mareš, CSc. zahájil obhajobu a představil přítomným kandidáta (kandidátku).

Školitel představil doktoranda a seznámil komisi s uchazečkou a její disertační prací.

Kandidátka seznámila přítomné se svou disertační prací.

1. Představení hlavního a vedlejšího cíle práce: návrh transkripce dat – přepisovací manuál, návrh zhodnocení úspěšnosti anotačního formátu na základě anotátorské shody.

– Přehled stávajících žákovských korpusů.

– Představení struktury práce:

1. Teorie chyby v jazyce nerodilých mluvčích, popis proměny vnímání chyby v závislosti na teoretickém přístupu.

2. Problematika výstavby žákovských korpusů: difference národního korpusu a žákovského korpusu, typologizace a parametry.

3. Analýza žákovských korpusů a chybových anotací na základě studií a zadaného dotazníku. Pravidla pro elektronizaci dat a její evaluaci. Data prezentována ve formě tabulky. Informace o anotacích žákovských korpusů.

4. Způsob chybové anotace v žákovských korpusech. Porovnání anotačních modelů a chybových taxonomií.

5. Korpus češtiny jako cizího jazyka – představení návrhu výstavby a anotace, její specifika.

6. Závěry: příčiny anotátorské neshody (anotační schéma, proškolení, technické problémy, interpretace anotátorů), představení návrhů řešení anotátorských neshod

Poté oponenti přednesli závěry svých posudků:

Dr. Šindelářová – preference jednoho cíle disertace. Doporučení specifikace názvu disertace.

Vymezení pojmů není zcela dostatečné, částečně nejednotné použití v textu. Výhrady k některým: *nereprodukce*, některé termíny nedostatečně vymezené *vynucená chyba*.

Nesourodost vnímání některých termínů *morfologické chyby*, *gramatické chyby*. Oponentka doporučuje sjednotit.

Vyjadřování hodnoceno jako vhodné, jen častější opakování slov. Občasné stylistické nedostatky.

Grafické zpracování dobré, jen občasné interpunkční chyby.

Práce působí více popisně, přináší nové poznatky, naznačuje moderní přístupy k výuce češtiny jako druhého jazyka a korpusové lingvistiky. Pro teorii a praxi může překročit český kontext v rámci Evropy pro výuku tzv. malých jazyků. Záslužné zpracování terminologického slovníku – pro budoucnost vhodné pro studující i pedagogy daného oboru.

Doporučuje k obhajobě.

Doc. Petkevič: Sinclair je nevstřícný k anotaci, v rámci obhajoby upřesnit jeho zmíněné výroky.

Nepřesné uvedení vzorce kappa pro výpočet anotátorské shody. Ocenění slovníčku zahrnutého do práce. Klady práce: suverénní přehled o žakovských korpusech, logické souvislosti textu a jeho výstavby, názornost textu, evaluace žakovského korpusu češtiny. Práce komplexní pro informovanost o žakovských korpusech, podrobněji rozvést architekturu CzeSL pro publikaci. Doporučeno k obhajobě a udělení titulu.

Kandidátka **Mgr. Barbora Štindlová** odpovídá na posudky oponentů.

1. **poznámky k terminologii** – novost terminologie pro češtinu (tj. nezavedené termíny se mohou jevit nevhodně, kandidátka připouští možnost diskuse a volby jiných termínů). Kandidátka objasňuje termín *přílišná analogie*. Dále kandidátka objasňuje zmiňovaný termín *faktor dráždivosti*, tj. vliv chyby na úspěšnost komunikace z hlediska vnímání rodilých mluvčích v komunikaci s cizincem. Pojmy *chybové texty* – kandidátka obhajuje tento termín z hlediska hodnotové neutrálnosti. *Mezijazyk* – podoba *interjazyk* není vhodná z hlediska kombinace jinojazyčného a českého lexému.

2. **Anotovaný vs. surový korpus** Leech vs. Sinclair – problém se týká koncepcí databased vs. corpusbased linguistics, tj. přístupů využívajících předběžných korpusových hypotéz v přístupu k datům vs. přístupů odmítajících jakékoli předběžné hypotézy. Oba přístupy jsou diskutabilní,

resp. mají svá pozitiva i negativa. Ve svých středoproudových pojetí se však do značné míry v přístupu ke korpusům a datům prolínají.

3. **Problematika osvojování vs. učení** V práci je skutečně třeba pro publikování pečlivěji rozlišit tyto termíny. Termín *vyučování* přejato z Choděra 2006.

4. **Standard/norma** Kandidátka uvádí definici z oblasti jazykové kultury. Standard užíván velmi různorodě: Chloupek, Horecký, Cvrček. Kandidátka vychází z vymezení Starý 1995 – jako adaptaci kompatibilní s cizojazyčnou literaturou.

5. **Mohou být zdrojem interlingválních chyb i vlivy druhého jazyka?** Kandidátka uvádí existující studie v této oblasti (Bardel, Falk 2007) – syntaktické struktury se snáze transferují ze 2. Jazyka než z prvního. Jaký vliv má na 3. jazyk úroveň druhého jazyka: kandidátka uvádí jednotlivé hypotézy, může docházet i k blokaci transferu jazykem L2.

6. **Adverbiální flexe** – kandidátka dokládá podklady termínu z MČ II.

Oponenti se vyjadřují k vystoupení kandidáta.

Bod 1. Dr. Šindelářová – souhlasí s obhájením vybraných termínů.

Bod 2. Doc. Petkevič – výtky k sinclairovskému přístupu, už samotnou rekonstrukci by bylo třeba v tomto přístupu odmítnout. Jakákoliv rekonstrukce je interpretací. Chybová klasifikace umožňuje vyhledávání a didaktickou práci s korpusem.

Bod. 5 Dr. Šindelářová souhlasí s prezentovanými názory.

Bod. 6 Dr. Šindelářová nepřijímá termín uvedený v práci, v rámci systému ho pokládá za nevhodný, avšak souhlasí s možností jeho použití a s podklady, ze kterých toto použití vychází.

Diskuse:

Dr. Rosen: Samotný korpus bez anotace by neměl smysl? Je tomu tak skutečně? Nebylo by lze použít automatické přístupy. Jazyk analyzovat nezávazně s cílovým jazyk.

Doc. Petkevič: Ano, pokud budeme vycházet pouze z forem.

Mgr. Štindlová: Existuje pokus o kategorizaci forem, rezignuje na respekt k formě, přiklání se k funkci. Analyzují se jen funkce na longitudiálních datech.

Prof. Šebesta: Lze porovnávat mezijazyky. To je velmi obvyklé. V tomto případě není třeba standard cílového jazyka.

Prof. Šebesta: Poznámka k termínu chybové texty: vnímám jako účelný pro operaci s daty.
Pracuji jako se zdrojem pro vyhodnocování jazykových chyb, mohou to být i texty rodilých mluvčích. Texty shromážděny a zpracovávají se zřetelem k analýze chyby.
Prof. Mareš uzavírá diskusi.

Komise navrhla udělit titul doktor (Ph.D.)

Zapsala: PhDr. Svatava Škodová, Ph.D.

Podpis předsedy komise: